ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Η ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ, ΤΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΒΑΘΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Για ποιους λόγους προκάλεσε τέτοιο ενδιαφέρον η απόσυρση μιας υποψηφιότητας από τη μειονότητα της Θράκης; Και ποιοι ακριβώς είναι εκείνοι που προκαλούν τον θόρυβο; Η αντιπαράθεση που πυροδότησε η παλινδρόμηση της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ γύρω από την υποψηφιότητά θυμίζει θέατρο του παραλόγου.

Ξαφνικά, το προεκλογικό κλίμα βάρυνε απίστευτα. Από το εικονικό οικονομικό θαύμα του «πρωτογενούς πλεονάσματος» και της «εξόδου στις αγορές» βυθιστήκαμε απότομα στο έρεβος της πιο παλιομοδίτικης εθνικοφροσύνης, με την αξιωματική αντιπολίτευση να καλείται να υποβάλει δήλωση νομιμοφροσύνης στο βαθύ κράτος και ν' αποκηρύξει όσα στελέχη της κρίνονται από κυβέρνηση και κανάλια ως «αμφίβολων εθνικών φρονημάτων».

Η αντιπαράθεση που πυροδότησε η παλινδρόμηση της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ γύρω από την υποψηφιότητα της Σαμπιχά Σουλεϊμάν θυμίζει, βέβαια, θέατρο του παραλόγου: μια δεξιότατη κυβέρνηση και η αντιπολιτευόμενη Ακροδεξιά διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους επειδή ένα κόμμα της Αριστεράς απέκλεισε από τους συνδυασμούς του το άτομο που οι ίδιοι, από την αντίπερα όχθη, θεωρούν «εθνικά ορθή» εκπρόσωπο των μουσουλμάνων της Θράκης. Η επικίνδυνη αυτή λογική υπονοεί βέβαια ότι στα «εθνικά θέματα» οι πολιτικές δυνάμεις οφείλουν να ευθυγραμμίζονται, παρά τις διαφορές τους στα (πολύ σημαντικότερα) υπόλοιπα. Μέχρι και ο ιστότοπος της Χρυσής Αυγής επιδόθηκε έτσι σε ύμνους για την «ακτιβίστρια Ρομά», που επί Γ΄ Ράιχ θα στελνόταν αυθημερόν στα κρεματόρια. Σε μια ιδιότυπη επίδειξη μαύρου χιούμορ, κάλεσε μάλιστα τον εισαγγελέα «να διατάξει τη σύλληψη των φασιστών ΣΥΡΙΖΑίων της περιοχής, που βάφτισαν τη γυναίκα "ακροδεξιά"».

Η ένταση και η ομοιογένεια των αντιδράσεων πιστοποιούν ότι το πραγματικό διακύβευμα

υπερβαίνει κατά πολύ το πλαίσιο μιας, έστω και ακραίας, προεκλογικής αντιπαράθεσης. Αυτό που έχει τεθεί επί τάπητος είναι ουσιαστικά το κομβικό ζήτημα της αντίστασης ή υποταγής της αξιωματικής αντιπολίτευσης στους μηχανισμούς και τις πολιτικές του βαθέος κράτους, που προσπαθεί να καθορίσει προκαταβολικά την ατζέντα μιας μελλοντικής κυβέρνησης της Αριστεράς.

Η ίδια η κατηγορία που διατυπώνεται κατά του ΣΥΡΙΖΑ, ότι υπαναχώρησε για να μη χάσει τις ψήφους της μειονότητας που στις εκλογές του 2012 τον ανέδειξαν τοπικά πρώτο κόμμα (με 38,6% στο Ν. Ξάνθης και 65,8% στα Πομακοχώρια), αποτυπώνει με τον εναργέστερο δυνατό τρόπο το χάος που χωρίζει τις δυο πλευρές. Για τους εθνικόφρονες πολιτικούς και δημοσιογράφους, η μειονότητα των «Ελλήνων μουσουλμάνων» και οι εκλεγμένοι εκπρόσωποί της είναι φορείς αμφισβητούμενης ή ελλιπούς νομιμότητας, κάτι σαν τα «κομμουνιστικά μιάσματα» των μετεμφυλιακών χρόνων. Ο αρχιτέκτονας των διακρίσεων σε βάρος της μειονότητας κατά τη δεκαετία του 1980, Γιάννης Καψής, είχε φροντίσει άλλωστε από τα μαύρα προδικτατορικά χρόνια να επιβεβαιώσει αυτή την αναλογία: «Οι σωβινισταί [μειονοτικοί] είναι όπως οι κομμουνισταί. Θέλουν να ανατρέψουν το καθεστώς», διαβάζουμε σε παλιό ρεπορτάζ του («Εθνος» 6.8.1959), φωτοτυπίες του οποίου διανέμονταν το 1983 από την ΠΑΣΟΚική Γενική Γραμματεία Τύπου στους δημοσιογράφους ως κείμενο «γραμμής».

Η μετωπική επίθεση του βαθέος κράτους για την προκαταβολική συμμόρφωση της αξιωματικής αντιπολίτευσης (και πιθανής αυριανής κυβέρνησης) στις επιθυμητές προδιαγραφές για το μειονοτικό (και, προφανώς, τα υπόλοιπα «εθνικά μας θέματα») επιβεβαιώνεται από την κλιμακούμενη στοχοποίηση του πανεπιστημιακού καθηγητή Δημήτρη Χριστόπουλου. Η ελαφρότητα με την οποία ακόμη και «σοβαρά» ΜΜΕ έσπευσαν να συκοφαντήσουν τον συγκεκριμένο υποψήφιο του ΣΥΡΙΖΑ, συνιδρυτή του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων (ΚΕΜΟ) και αντιπρόεδρο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αποδίδοντάς του ακόμη και προθέσεις ανατροπής της… Συνθήκης της Λωζάννης, είναι κάτι παραπάνω από εύγλωττη.

Η «τρισυπόστατη» μειονότητα

Τι συμβαίνει όμως ακριβώς με τον «αυτοπροσδιορισμό» της μειονότητας και των συνιστωσών της; Πώς γίνεται να ξεσπαθώνουν υπέρ αυτού, εγκαλώντας μάλιστα την Αριστερά για «ρατσισμό», όσοι συνήθως αντιμετωπίζουν τα μειονοτικά δικαιώματα (και τη συζήτηση γι' αυτά) σαν πρόβλημα εθνικής ασφάλειας;

Η αντίφαση δεν είναι καθόλου καινούργια. Αποτελεί, αντίθετα, τη σπονδυλική στήλη της εθνικόφρονος επιχειρηματολογίας για το μειονοτικό εδώ και 23 ολόκληρα χρόνια. Αφότου, δηλαδή, η πολιτική των ανομολόγητων «διοικητικών ενοχλήσεων», η οποία εφαρμοζόταν από το 1966 με σκοπό την εκδίωξη της μειονότητας, αντικαταστάθηκε από την τωρινή «ισονομία-ισοπολιτεία». Αιτία της μεταστροφής αυτής υπήρξε η παταγώδης αποτυχία των πιέσεων, που κατάφεραν μεν να μειώσουν τη μειονότητα κατά 50.000 άτομα, έσπρωξαν όμως τα εναπομείναντα μέλη της να υπερψηφίσουν μαζικά το 1989-90 το τουρκικό εθνικιστικό ψηφοδέλτιο του γιατρού Αχμέτ Σαδίκ. Η ανεπιθύμητη αυτή «εθνική ομοιογενοποίηση» διατηρήθηκε και στις εκλογές του 1993, παρά τον φραγμό του 3% που θεσπίστηκε για ν' αποκλειστούν οι μειονοτικοί συνδυασμοί. Μόνο στις επόμενες κάλπες, το 1996, οι μουσουλμάνοι ψηφοφόροι στράφηκαν στους «ομογενείς» τους υποψηφίους των μεγάλων κομμάτων.

Η αλλαγή πολιτικής συμφωνήθηκε στις 31.1.1990 από τους τρεις πολιτικούς αρχηγούς (Παπανδρέου, Μητσοτάκη, Φλωράκη) κι εξαγγέλθηκε δημόσια από τον πρωθυπουργό Μητσοτάκη στις 13.5.1991. Μαζί με την «ισονομία-ισοπολιτεία» περιλάμβανε, ωστόσο, ένα ακόμη σκέλος: την επίσημη διακήρυξη πως «η μειονότητα αποτελείται από τρεις σαφώς διαφορετικές εθνοτικές ομάδες» (Πομάκους, «Αθιγγάνους» και «τουρκογενείς»), οι «ιδιαιτερότητες» των οποίων «πρέπει να γίνονται σεβαστές απ' όλους». Ουσιαστικά, επρόκειτο για επικύρωση μιας στρατηγικής που εκκολαπτόταν στο εσωτερικό των κρατικών υπηρεσιών (κι εν μέρει εφαρμοζόταν ήδη άτυπα, με την μορφή επιλεκτικής άμβλυνσης των

«διοικητικών ενοχλήσεων») ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1950. Η επίσημη όμως υιοθέτησή της από τα πρωθυπουργικά χείλη τής προσέδωσε πολύ διαφορετική βαρύτητα και συνέχεια. Οπως διαβάζουμε σε άκρως απόρρητο υπηρεσιακό σημείωμα του αρμόδιου τμήματος του ΥΠΕΞ (17.7.1996), «η υπογράμμιση αυτής της "διαφορετικότητας" των τριών ομάδων απορρέει από την επιθυμία μας να αποφύγουμε την απορρόφηση των Πομάκων και των Αθιγγάνων από το τουρκογενές στοιχείο της μειονότητας και την κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργία μιας συμπαγούς τουρκογενούς μειονότητας».

Στην πράξη ενθαρρύνθηκε η «εθνοτική αφύπνιση» των Πομάκων και των (μουσουλμάνων) Ρομά, με την επίσημη αναγνώριση και παντοειδή στήριξη των συλλόγων που προωθούν τη διαφοροποίησή τους από τον «τουρκογενή» κορμό της μειονότητας, ενώ οι σύλλογοι του τελευταίου κρίνονται παράνομοι από από τα δικαστήρια, με το σκεπτικό ότι η Συνθήκη της Λωζάννης δεν αναγνωρίζει εθν(οτ)ικά χαρακτηριστικά στη «θρησκευτική» μειονότητα! Οπως ήταν αναμενόμενο, αυτή η πολιτική δυο μέτρων και δύο σταθμών όξυνε αφάνταστα την κατάσταση στο εσωτερικό της τελευταίας, με τους φορείς του τουρκικού εθνικισμού να εκδηλώνουν ενάντια στους «διασπαστές» την ίδια ακριβώς υστερία που οι Ελληνες ομόλογοί τους επιδεικνύουν απέναντι στις αντίστοιχες μειονοτικές κινήσεις μεταξύ του χριστιανικού πληθυσμού. Με το ίδιο, επιπλέον, αποτέλεσμα: η εμβέλεια των «διασπαστών» στους κόλπους της μειονότητας δεν φαίνεται μέχρι στιγμής να διαφέρει και πολύ από την απήχηση του «Ουράνιου Τόξου» μεταξύ των σλαβόφωνων Μακεδόνων της Βόρειας Ελλάδας.

Η πολυμορφία της μειονότητας είναι βέβαια δεδομένη και δεν περιορίζεται στο «εθνοτικό» πεδίο. Οπως κάθε κοινωνική ομάδα, έτσι κι αυτή διαπερνάται από ποικίλες αντιθέσεις: κοινωνικοοικονομικές, επαγγελματικές, τοπικές κ.λπ. Τουρκικός και ελληνικός εθνικισμός τις στριμώχνουν στο («εθνικό» ή «εθνοτικό») καλαπόδι που τους βολεύει, επιστρατεύοντας μια ευρύτατη γκάμα μέσων, από την προπαγάνδα και την ψυχολογική βία ώς τον απροκάλυπτο χρηματισμό.

Η εθνική διαπάλη στους κόλπους της μειονότητας καθοδηγείται σε σημαντικό βαθμό από τα αντίστοιχα υπηρεσιακά κέντρα: το τουρκικό προξενείο της Κομοτηνής και την Υπηρεσία Πολιτικών Υποθέσεων (ΥΠΥ) του ελληνικού ΥΠΕΞ που εδρεύει στην Ξάνθη. Κατά τη δεκαετία του 1990, τα «μυστικά κονδύλια» που διέθετε η ΥΠΥ ανέρχονταν σε 3,8 εκατ. ευρώ τον χρόνο, οι αντίστοιχες δε δαπάνες του τουρκικού προξενείου υπολογίζονταν από τις ελληνικές υπηρεσίες σε 7 εκατ. ευρώ.

Από το Δροσερό στις Βρυξέλλες

Πώς συνδέεται μ’ όλα αυτά η παραλίγο υποψήφια ευρωβουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ; Στη δημόσια σφαίρα η Σαμπιχά Σουλεϊμάν εισήλθε το 2006 με τη σύσταση του γυναικείου πολιτιστικού συλλόγου «Ελπίδα» στο Δροσερό της Ξάνθης, ακούστηκε δε πρώτη φορά με τη βράβευσή της από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την επόμενη χρονιά (22.11.2007).

Η κυρία Σουλεϊμάν είναι υπερπαραγωγική. Υποδέχεται με τον ίδιο ενθουσιασμό την Μπάρα Μπακογιάννη και τον Τζέρεν Κουέν

Διαφωτιστικό για τη βραβευμένη δραστηριότητά της είναι το βιβλίο «Το Δροσερό» που εκδόθηκε πρόσφατα από το Πανεπιστήμιο Θράκης, με την υπογραφή δύο συνεργάτιδών της που την εξυμνούν ως «τον άνθρωπό τους στον οικισμό» (σ. 24). Η δημιουργία της «Ελπίδας» περιγράφεται εκεί (σ. 217) ως προϊόν ενός «πρότυπου συστήματος ανάπτυξης σε επιλεγμένους οικισμούς Τσιγγάνων», που εμπνεύστηκε το 2004 ο τότε διευθυντής της ΥΠΥ, Βασίλειος Μπορνόβας, και το οποίο «την περίοδο της ακμής του απασχόλησε εργατικό δυναμικό εξήντα ατόμων, οι μισοί από τους οποίους ήταν κάτοικοι των οικισμών παρέμβασης, σε θέσεις όπως μεσολαβητές, επιστάτες, προπονητές παιδικών ομάδων, μάγειρες κ.λπ.» (σ. 213). Οι συγγραφείς ανήκαν στο υπόλοιπο μισό (σ. 218).

Το πρόγραμμα της ΥΠΥ αφορούσε διάφορες μορφές κοινωνικής πολιτικής, από τη λειτουργία παιδικού σταθμού δίπλα στα γραφεία της «Ελπίδας» (σσ. 214-5), την παροχή ενισχυτικής διδασκαλίας στους μαθητές (σ. 215), παραστάσεις Καραγκιόζη (σσ. 216-7), επισκέψεις στο θέατρο και τον κινηματογράφο, επαγγελματικά σεμινάρια ενηλίκων, συζητήσεις για την ενδοοικογενειακή βία (σ. 217), ακόμη κι ένα άτυπο κινητό ΚΕΠ που διευκόλυνε τις σχέσεις των κατοίκων με το Δημόσιο (σ. 214). Πράγματα εξαιρετικά κοινωφελή, με άλλα λόγια – μόνο που απορεί κανείς, γιατί έπρεπε να διευθύνονται από τον μηχανισμό του ΥΠΕΞ και να χρηματοδοτούνται από τα «μυστικά κονδύλια» του, αντί ν’ αποτελούν μόνιμες (και διαφανείς) κοινωνικές παροχές του επίσημου κράτους. Από το ίδιο βιβλίο πληροφορούμαστε, τέλος, πως «όλοι οι συνεργάτες παρέδιδαν περιοδικά αναφορές προόδου, επεσήμαιναν προβλήματα και υπεδείκνυαν τρόπους για την επίλυσή τους» (σ. 216). Αποδέκτης των εκθέσεων ήταν, προφανώς, ο προϊστάμενος της ΥΠΥ.

Στο πανελλαδικό κοινό η πρόεδρος της «Ελπίδας» έγινε πρώτη φορά γνωστή τον Απρίλιο του 2008, μετά την παρέμβασή της σε μια δημόσια εκδήλωση που οργανώθηκε σε αίθουσα του Ευρωκοινοβουλίου για τις μειονότητες της Ελλάδας. Μαζί με μια ακόμη μουσουλμάνα Ρομά από την Αλεξανδρούπολη και δυο Πομάκους ακτιβιστές παρενέβη στη συζήτηση, καταγγέλλοντας την προσπάθεια εκτουρκισμού των ομοεθνών της αλλά και τον ενδομειονοτικό ρατσισμό που αυτοί υφίστανται: «Δυστυχώς είμαστε μία μειονότητα που

απειλείται από μία μεγαλύτερη μειονότητα μέσα στον ίδιο μας τον τόπο. Μην νομίζετε ότι μας είναι ευχάριστο να μας επισκέπτεται ο Τούρκος πρόξενος της Κομοτηνής και να μοιράζει 20 ευρώ στα παιδιά ή να πληρώνει το τουρκικό κράτος ταξίδια στους συμπολίτες μου για να επισκέπτονται το μνημείο του Κεμάλ Ατατούρκ στην Τουρκία. Προσωπικά αναγκάστηκα να εγκαταλείψω το σχολείο στην δ΄ δημοτικού, γιατί οι υπόλοιποι μουσουλμάνοι μη τσιγγάνοι συμμαθητές μου με κακοποίησαν και με χτύπησαν βάναυσα και επανειλημμένα».

Συντονιστές του εγχειρήματος ήταν δυο «πλειονοτικοί»: ο πρόεδρος της Θρακικής Εταιρείας, Αντώνης Λιάπης, κι ο εκδότης του εθνικιστικού «Αντιφωνητή» της Κομοτηνής, Κώστας Καραΐσκος. «Οι παρεμβάσεις της ομάδας μας ήταν καταλυτικές», πανηγύρισε σε άρθρο του ο δεύτερος (30.4.2008). «Η Σαμπιχά Σουλεϊμάν από τον Σύλλογο Ρομ του Δροσερού ήταν καταπέλτης. Μίλησε με πάθος για τις τόσες αδικίες που υφίσταται η κοινωνία των Ρομά από τους ομόθρησκους Τούρκους [...]. Με λίγα λόγια έφυγε από το τραπέζι εντελώς το ζήτημα των Τούρκων και τοποθετήθηκε στο κέντρο της συζήτησης το θέμα των Πομάκων και των Ρομά, διαλύοντας τα σχέδια των πρώτων. [...] Μόνο το ζήτημα των ψευτομακεδόνων δεν απαντήθηκε δεόντως, αφού δεν υπήρχε εκεί κανένας για να το πράξει». Με παρόμοιο σκεπτικό, το ίδιο έντυπο είχε χαιρετίσει και την επανεκλογή του Καραμανλή: «Η εθνομηδενιστική λέπρα που απλώθηκε στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και μεταδόθηκε από πανεπιστημιακούς και δημοσιογράφους στον πολιτικό χώρο (πλην ΚΚΕ), πήρε την δέουσα εκλογική απάντηση προχθές από τον ελληνικό λαό», που «μίλησε ξεκάθαρα: Υπερψήφισε όσους υπερασπίζονται την εθνική ιδιοπροσωπία του και την κρατική του έκφραση» (19.9.2007).

Από τον ιστότοπο της «Ελπίδας» (www.drosero.com) διαπιστώνουμε πως την «εθνική νίκη» των Βρυξελλών ακολούθησαν παρεμβάσεις της, απροσδιόριστου περιεχομένου, στις ετήσιες συναντήσεις του ΟΑΣΕ στη Βαρσοβία (2.10.2008, 7.10.2009) και σ' ένα ευρωπαϊκό φόρουμ στο Στρασβούργο (24.11.2008). Λίγο νωρίτερα, μετείχε επίσης σε συνέδρια στις Βρυξέλλες (29-30.1.2008), τη Βουδαπέστη (25-26.2.2008) και την Κωνσταντινούπολη (8-9.2.2008).

Το άλλο προξενείο

Κορυφαίο σταθμό στη διαδρομή της Σαμπιχά Σουλεϊμάν αποτέλεσε η βράβευσή της (12.3.2009) από το γενικό πρόξενο των ΗΠΑ στη Θεσσαλονίκη, Χόιτ Μπράιαν Γι, με το βραβείο «Γυναικείου θάρρους» που απονέμει κάθε χρόνο το Στέιτ Ντιπάρτμεντ ανά την υφήλιο. Την τελετή χαιρέτισε μέσω τηλεδιάσκεψης και ο τότε Αμερικανός πρέσβης, Ντάνιελ Σπέκχαρντ. Οπως διαπιστώνουμε από έκθεση του τελευταίου που διέρρευσε στο Wikileaks

(19.1.2010, No 25), η βράβευση εντασσόταν στο πλαίσιο των επαφών της αμερικανικής διπλωματίας με μουσουλμανικές ομάδες για την πρόληψη και καταπολέμηση του ισλαμικού εξτρεμισμού. Στον μηνιαίο πάλι απολογισμό του για τα τεκταινόμενα τον Απρίλιο του 2008 στη Βόρεια Ελλάδα (5.5.2008, No 42), ο πρόξενος είχε καταγράψει ως αξιοσημείωτη νίκη «της ελληνικής πλευράς» την παρέμβαση της ομάδας Καραΐσκου στην εκδήλωση των Βρυξελλών.

Σε αντίθεση με την εχθρική αντιμετώπιση που επιφυλάσσουν συνήθως σε κάθε ανάμιξη ή αναφορά της αμερικανικής διπλωματίας στο μειονοτικό, αλλά και τη δαιμονοποίηση του ίδιου του Χ. Μπ. Γι σαν «κατασκευαστή μειονοτήτων» και «υπονομευτή της ελληνικής εθνικής συνοχής», τα εθνικόφρονα ΜΜΕ έσπευσαν να χαιρετίσουν το συμβάν ως εθνική επιτυχία. «Ελπίζουμε οι βραβεύσεις αυτές, πέρα από τον συμβολικό τους χαρακτήρα να έχουν και μια ακόμη χρησιμότητα: Να λειτουργήσουν ως μια ασπίδα προστασίας της γενναίας (πλην συχνά μόνης) Σαμπιχά που κινείται στα πόδια των τουρκοφρόνων και τους χαλάει τα σχέδια», αποφάνθηκε χαρακτηριστικά ο «Αντιφωνητής» (16.3.2009). Ανάλογα σχόλια απέσπασε η εκδήλωση από τον κομοτηναίο «Χρόνο» και το αθηναϊκό «Εθνος». Το ενυπωσιακότερο δείγμα θετικής αποτίμησης της αμερικανικής εμπλοκής αποτελεί πάντως η προχθεσινή ανακούφιση του νεοδημοκράτη Μανόλη Κοττάκη («Δημοκρατία», 24/4) για το γεγονός ότι, με την απόρριψη της Σουλεϊμάν, ο ΣΥΡΙΖΑ «λέρωσε την εικόνα της Αριστεράς στα διεθνή κέντρα, των οποίων την εύνοια επιδιώκει στο παρασκήνιο (ΗΠΑ, Ισραήλ)»!

Εκλειψη κι επανάκαμψη

Στις αρχές του 2010, τόσο η διεθνής δραστηριότητα όσο και το προνοιακό έργο της «Ελπίδας» πάγωσαν ξαφνικά, ως αποτέλεσμα της διακοπής της χρηματοδότησής της από τον νέο προϊστάμενο της ΥΠΥ. Πηγές της περιοχής αποδίδουν αυτή την εξέλιξη στο σοκ που προκάλεσε στον διάδοχο του κ. Μπορνόβα η διαπίστωση των πελατειακών δικτύων που είχαν οικοδομηθεί στο Δροσερό γύρω από την «Ελπίδα» και η δυσαρέσκεια που αυτό προκαλούσε σε μεγάλη μερίδα των κατοίκων. Η έκδοση του ΔΠΘ περιορίζεται, από την πλευρά της, στη διακριτική κατάθεση της διαφωνίας των συγγραφέων με την αλλαγή (σ. 218). Σε διαφορετικό κλίμα, ένα δισέλιδο ρεπορτάζ της Ιωάννας Ηλιάδη στο «Εθνος» (21.2.2010) προειδοποιούσε αντίθετα πως η παύση της χρηματοδότησης είχε ως «αποτέλεσμα η μουσουλμανική κοινότητα των Ρομά με την ελληνική συνείδηση να γίνει στόχος του τουρκικού προξενείου Θράκης, το οποίο προσπαθεί να αφομοιώσει τους Τσιγγάνους, παρά τις σθεναρές προσπάθειές τους για το αντίθετο».

Τελικά, τη συντήρηση του παιδικού σταθμού της «Ελπίδας» ανέλαβε το Ιδρυμα Σταύρος

Νιάρχος. Μετά τον σχηματισμό της κυβέρνησης Σαμαρά, η Σαμπιχά θα επαναλάβει τις παρεμβάσεις της στα διεθνή φόρα, εκφωνώντας τον Νοέμβριο του 2012 στο ετήσιο Φόρουμ Μειονοτικών Ζητημάτων του ΟΗΕ την πύρινη αντιτουρκική ομιλία της που αναμεταδόθηκε αμέσως -με ενθουσιώδη σχόλια- από πολλά ελληνικά σάιτ. Στη σχετική ιστοσελίδα του οργανισμού απουσιάζει πάντως οποιαδήποτε αναφορά, καθώς είναι αναρτημένη μόνο η τοποθέτηση του επίσημου εκπροσώπου της Ελλάδας (του γ.γ. του υπ. Εσωτερικών Αγγελου Συρίγου), επικεντρωμένη στις «θετικές διακρίσεις» της ποσόστωσης για την εισαγωγή μειονοτικών στα ΑΕΙ και την πρόσληψή τους στο Δημόσιο.

Ακολούθησε το σίριαλ των τελευταίων ημερών γύρω από την υποψηφιότητα της προέδρου της «Ελπίδας» για το Ευρωκοινοβούλιο. Δεν ήταν, πάντως, η πρώτη φορά που έγινε λόγος για εκλογική κάθοδό της. «Κόμματα που θέλουν να έχουν μια ανανέωση στο δυναμικό τους με άτομα που έχουν το κοινωνικό έρεισμα, την ανθρωπιά, την αποδοχή στην κοινωνία και την καταξίωση, που έχουν να προσθέσουν μόνο θετικά πρόσημα κι όχι να επιβαρύνουν το ψηφοδέλτιο, διεκδικούν με πολλούς τρόπους την Σαμπιχά Σουλεϊμάνογλου, την δραστήρια πρόεδρο του συλλόγου γυναικών η Ελπίδα», ισχυριζόταν λ.χ. προ διετίας ο εθνικόφρων «Χρόνος» της Κομοτηνής (21.3.2012). «Η ίδια όμως θα σταθμίσει το συμφέρον του κόσμου που εκπροσωπεί διεκδικώντας ουσιαστικά πράγματα για τον συνοικισμό του Δροσερού και κάνοντας την υπέρβασή της». Δυο χρόνια μετά, το δόλωμα της «υπέρβασης» το τσίμπησε -προσωρινά- η Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ.

Στον ιστότοπο της «Ελπίδας», το μόνο κόμμα που αναφέρεται δεν είναι πάντως ο ΣΥΡΙΖΑ αλλά οι ΑΝ.ΕΛΛ., με αφορμή μια επίσκεψη στο Δροσερό του Τέρενς Κουίκ, η οποία «έγινε δεκτή με χαρά και ενθουσιασμό» (21.1.2013). Λίγο νωρίτερα, ο ίδιος βουλευτής είχε υποβάλει ερώτηση στους υπουργούς Εξωτερικών και Παιδείας, εγκαλώντας τους για «ηχηρή σιωπή» απέναντι στη Σαμπιχά, την οποία θα όφειλαν «να καλέσουν στα γραφεία τους» και να τη συγχαρούν για «τον άνισο αγώνα της, απέναντι και στα σχέδια της Τουρκίας, αλλά και στην επίσημη ελληνική ανυπαρξία στη Θράκη». Με διπλωματικό τρόπο, στις απαντήσεις τους οι εγκαλούμενοι φρόντισαν να του εξηγήσουν πώς ακριβώς έχουν τα πράγματα: ο μεν Αρβανιτόπουλος ότι το ΥΠΕΠΘ «γνωρίζει τη δραστηριοποίηση της κ. Σαμπιχά Σουλεϊμάν» και «η Ειδική Γραμματέας Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης έχει επανειλημμένως συναντηθεί μαζί της», ο δε Αβραμόπουλος πως «η ενδιαφέρουσα και θαρραλέα παρέμβασή της» είχε νόημα επειδή προερχόταν «από εκπρόσωπο της κοινωνίας των πολιτών της Θράκης» κι όχι από την επίσημη εθνική αντιπροσωπεία…

Η αδύνατη χειραφέτηση

Η αδυναμία των ελληνικών πολιτικών κομμάτων να αποκτήσουν οργανικές ρίζες στη μειονότητα της Θράκης και η συχνή αστοχία τους δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Ο λόγος είναι ότι ακόμα και σήμερα παραμένει ζητούμενο η πολιτική χειραφέτηση των Ελλήνων πολιτών που ανήκουν σ' αυτή τη μειονότητα.

Από την εποχή που υπογράφηκε η Συνθήκη της Λωζάννης, η μειονότητα παραμένει εγκλωβισμένη στις συμπληγάδες δυο εθνικισμών, του τουρκικού και του ελληνικού, ενώ τα μέλη της καλούνται να αναπτύξουν πελατειακές σχέσεις με το κομματικό σύστημα δύο διαφορετικών κρατών.

Με μεγάλη ευκολία μιλάμε σήμερα για «πράκτορες» του τουρκικού προξενείου ή –από την άλλη πλευρά- για «δούρειους ίππους» των ελληνικών μυστικών υπηρεσιών. Η αλήθεια είναι ότι με κύρια ευθύνη του ελληνικού κράτους –εφόσον η Θράκη ανήκει στην επικράτειά του- επί χρόνια προσφερόταν στους κατοίκους της περιοχής μόνο αυτή η διέξοδος, η προσκόλληση δηλαδή στους σχεδιασμούς της Αγκυρας. Και δεν φταίει το τουρκικό προξενείο που το ελληνικό κράτος αποθάρρυνε, μέσω των λεγόμενων «διοικητικών διακρίσεων», την πραγματική ένταξη της μειονότητας στην ελληνική κοινωνία με όρους ισονομίας. Αποτέλεσμα αυτής της κοντόθωρης πολιτικής ήταν να αναπτυχθούν οι πελατειακές σχέσεις των μειονοτικών με το κομματικό σύστημα της Τουρκίας.

Η συνήθης πρακτική των μεγάλων κομμάτων ήταν να περιλαμβάνουν στους συνδυασμούς τους στην Ξάνθη και την Κομοτηνή και κάποιον εκπρόσωπο της μειονότητας και μέσω αυτού το εκάστοτε κυβερνητικό κόμμα διαχειριζόταν όπως όπως τα τοπικά προβλήματα. Το ίδιο ισχύει και για τους δημοτικούς άρχοντες της περιοχής. Πολύ σπάνια αυτοί οι πολιτευτές μακροημέρευαν. Γιατί ο ρόλος τους ήταν ακριβώς να ισορροπούν ανάμεσα στις επιδιώξεις των δυο αντιτιθέμενων εθνικισμών, με αποτέλεσμα συνήθως να μην ικανοποιούν τον έναν από τους δύο και να απορρίπτονται.

Παράλληλα, όμως, από τη δεκαετία του '80 άρχισε να δημιουργείται και στο πλαίσιο της μειονότητας κάποιο ρεύμα πολιτικών στελεχών με διάθεση αποστασιοποίησης από τη διπλή ασφυκτική πίεση. Το ρεύμα αυτό παρουσιάστηκε κυρίως στο χώρο των επιστημόνων της μειονότητας και βέβαια προσέγγισε την Αριστερά, γιατί σ' αυτήν αναζητούσε το σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των διεθνών συνθηκών. Ισως η πιο χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της πρώτης προσπάθειας πολιτικής χειραφέτησης της μειονότητας είναι ο γιατρός Μουσταφά Μουσταφά, ο οποίος εξελέγη βουλευτής με τον Συνασπισμό το 1996, και

ήταν αυτός που κατόρθωσε να πολιτευθεί επιχειρώντας να μην κοπούν οι γέφυρες μεταξύ των δύο πληθυσμιακών ομάδων. Οπως έλεγε ο ίδιος, «επιχειρήσαμε πάντα να κάνουμε το πρόβλημα του μειονοτικού πληθυσμού, πρόβλημα του πλειονοτικού, και αντίστροφα». Μάλιστα δεν δίσταζε να θίξει ακόμα και τα θέματα-ταμπού της μειονότητας, χωρίς να υπολογίζει το προσωπικό κόστος: «Είναι παράλογο να εξακολουθούν και σήμερα να δικάζουν οι μουφτήδες. Αν κάποιος προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, θα ακυρώνονταν οι αποφάσεις τους. Δεν είναι δυνατόν ο μουφτής να επιδικάζει σήμερα το 1/4 στην κόρη και τα 3/4 στο αγόρι – γιατί αυτό λέει η σαρία, το ιερό δίκαιο. Πρέπει, λοιπόν, να αποψιλωθούν οι αρμοδιότητες του μουφτή, και ταυτόχρονα να εκλέγεται με έναν αντιπροσωπευτικό τρόπο».

Στον αντίποδα αυτή της τάσης είχαν παρουσιαστεί το 1989, μέσα στις συνθήκες κρίσης εκείνης της περιόδου, δυο «ανεξάρτητα» μειονοτικά ψηφοδέλτια, η «Εμπιστοσύνη» στη Ροδόπη και το «Πεπρωμένο» στην Ξάνθη, τα οποία κατόρθωσαν να εκλέξουν βουλευτές. Η ταύτιση με τους σχεδιασμούς της Τουρκίας ήταν εξόφθαλμη, αλλά η αντίδραση του ελληνικού κράτους υπήρξε κι αυτή έντονη, με θεσμικές επεμβάσεις (την επιβολή του ορίου 3% για την είσοδο στη βουλή), αλλά και δικαστικές διώξεις. Είναι η λάθος συνταγή, όπως παραδέχτηκε εκ των υστέρων σύσσωμη η ελληνική πολιτική ηγεσία.

Για τη δυσκολία να κατανοήσει κανείς ακριβώς τον τρόπο που πολιτεύονται οι εκπρόσωποι της μειονότητας σημειώνουμε εδώ ότι οι βουλευτές των «ανεξάρτητων» πρόλαβαν την άνοιξη του 1990 να δώσουν ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση Μητσοτάκη και να στηρίξουν την υποψηφιότητα Κωνσταντίνου Καραμανλή για την προεδρία της χώρας.

Διαβάστε

* Τάσος Κωστόπουλος, «Το “Μακεδονικό” της Θράκης. Κρατικοί σχεδιασμοί για τους Πομάκους (1956-2008)» (Αθήνα 2009, εκδ. Βιβλιόραμα). Η επιλεκτική προστασία της μειονοτικής γλωσσοπολιτισμικής ιδιαιτερότητας από τους φορείς του ελληνικού βαθέος κράτους και εθνικισμού, αποκλειστικά και μόνο όταν πρόκειται για τη «μειονότητα της μειονότητας». Διάψευση των κυρίαρχων στερεοτύπων για τη μεταπολεμική μειονοτική πολιτική με ντοκουμέντα του Συντονιστικού Συμβουλίου Θράκης, του Γραφείου Ξένων και Μειονοτικών Σχολείων, του υπουργείου Βορείου Ελλάδος, του ΥΠΕΞ και άλλων κρατικών υπηρεσιών.

* Σεβαστή Τρουμπέτα, «Κατασκευάζοντας ταυτότητες για τους μουσουλμάνους της Θράκης.

Το παράδειγμα των Πομάκων και των Τσιγγάνων» (Αθήνα 2001, εκδ. Κριτική). Εξαιρετική ανατομία των κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων που επικαθορίζουν τον αυτοπροσδιορισμό των επιμέρους συνιστωσών της μειονότητας.

* Δήμητρα Αδαμαντίδου – Ειρήνη Χαζάπη, «Το Δροσερό: οικισμός Μουσουλμάνων Ρομά στη Θράκη» (Ξάνθη 2011, εκδ. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης). Ημιεπίσημη αλλά εξαιρετικά ενδιαφέρουσα μονογραφία για την ιδιαίτερη πατρίδα της Σαμπιχά Σουλεϊμάν, τη δράση της «Ελπίδας» και τη σχέση της με την υπηρεσία Πολιτικών Υποθέσεων του ΥΠΕΞ. Αυστηρά επιστημονικό κι επικεντρωμένο στη δρώσα πραγματικότητα του οικισμού, το έργο δεν έχει όμως την παραμικρή σχέση με τις ανιστόρητες εθνικιστικές μυθοπλασίες που χαρακτηρίζουν την αντίστοιχη βιβλιοπαραγωγή περί Πομάκων.

* Γιώργος Μαυρομάτης, «Τα παιδιά της Καλκάντζας» (Αθήνα 2005, εκδ. Μεταίχμιο). Μελέτη της αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικών φραγμών και κοινωνικού αποκλεισμού στον αντίστοιχο οικισμό των τουρκόφωνων μουσουλμάνων Ρομά της Κομοτηνής, από έναν ειδικευμένο Θρακιώτη πανεπιστημιακό, μέλος του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων.

ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥ: Τάσος Κωστόπουλος, Αντα Ψαρρά, Δημήτρης Ψαρράς ios@efsyn.gr

efsyn.gr